MAJANDUS- JA KOMMUNIKATSIOONI-MINISTEERIUM

Eesti maapõueuuringute riiklik koordineerimine ning perspektiivid

Margus Raha
MKM / maavarade osakond

30.03.2023, Sõmeru

Ettekande sisu

Maapõuepoliitika strateegilised alused ja koordineerimine

Eesti maapõuepoliitika väljakutsed

- **Ehitusmaavarad ja vastavad arengud**
- **Kriitilised toormed ja tulevikumaavarad**

Mis toob lähitulevik?

Maapõuepoliitika põhialused aastani 2050 (06.06.2017)

KESKKONNAMINISTEERIUM

- maavarad
- maapõu kui maatugi
- maapõu kui ehituskeskkond
- põhjavesi
- maa (põue)soojus

<u>Elluviimine:</u>

Peamised poliitikasuuniste elluviijad on Keskkonnaministeerium, Majandus-ja Kommunikatsiooniministeerium (ja nende allasutused sh loodav geoloogiateenistus, aga ka kõrgkoolid, eriti õppe- teadus- ja arendustegevusega seonduvalt)

VV seaduse muudatus, kus muudeti MKMI valitsemisala kirjeldust (VVS § 63 lg 1) 17.06.20

Keskkonnaministeerium: keskkonnakaitseliste aspektidega seotud ressurssidega otsused ja analüüsid nagu strateegiline planeerimine (ressursitõhusus, saastetasud, jäätmetekke vähendamine); erinevat laadi lubade nagu näiteks üldgeoloogilise uurimistöö lubade, geoloogilise uuringu lubade ja maavara kaevandamise lubade andmine; ning muude maapõue ja maavarade kasutamise ja kaitse alaste kooskõlastuste ja lubade andmine.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium: analüütika ja uurimistegevus nagu näiteks maavarade vajaduse prognoosimine; maavaradega seotud sotsiaal-majanduslike mõjude hindamine; riiklike maapõuealaste uuringute läbiviimine, koordineerimine ja rahastamine; geoloogilise info kogumine, tõlgendamine ja süstematiseerimine, geoloogilise kaardistamise kui maapõueuuringute esimese etapi läbiviimine ja rahastamine.

- Keskkonnatehnoloogia osakond
- Keskkonnaamet
- Maavarade osakond (15.02.2021)
- Eesti Geoloogiateenistus (alates 2018)

Mida teeme MKM-s?

Fookused:

I Taristuobjektide rajamiseks tarvilike ehitusmaavarade ja maardlate jätkusuutlik kasutamine

II Tulevikumaavarad, uuringud ja võimalik edasine kasutamine

III Mainekujundus ja ressursside kasutamisega seonduv sotsiaalne vastutus

IV Muud (geotermaal, jt)

Maapõuepoliitika rakendamine MKMis

- Maapõueressursside uurimise ja kasutamise koordineerimine (sh koostöös KeMiga) ning rahastamine, EGT tegevuse suunamine
- Maapõue (sh maavarade) puudutavas seadusloomes osalemine
- Planeeringute, uuringulubade ja kaevandamislubade kooskõlastamine. **Riigi huvi** määratlemine lubade taotluste menetluses; probleemsete taotluste saatmine VV-sse
- Põlevkivi ja turba ressursitasude arvestamise haldamine
- Ressursitasude analüüsid
- Maavarade vajaduse prognoosimine

Taristuobjektide rajamiseks tarvilike ehitusmaavarade ja maardlate jätkusuutlik kasutamine

Ehitusmaavarade vajaduste ülevaated

Märts 2023: uuendatud varustuskindluse hindamise juhend

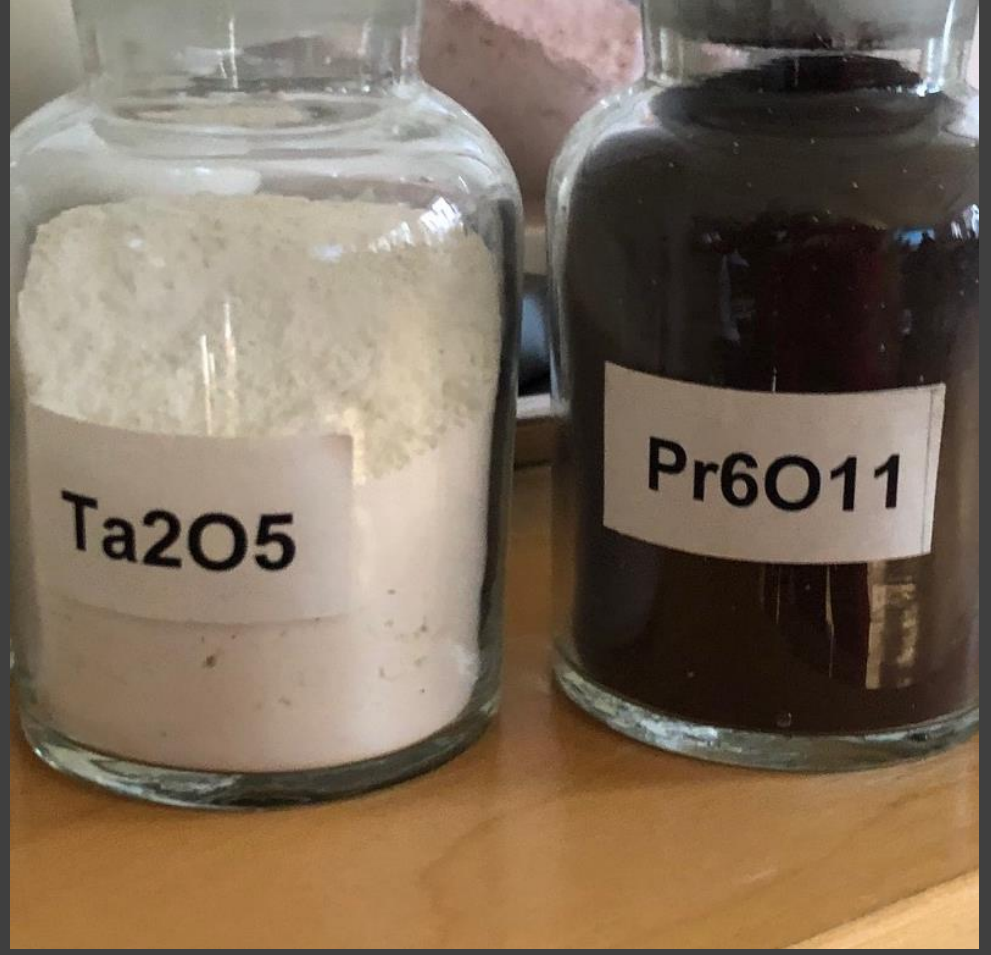
Maakondade ehitusmaavarade teemaplaneeringud (kinnitamised alates 2025)

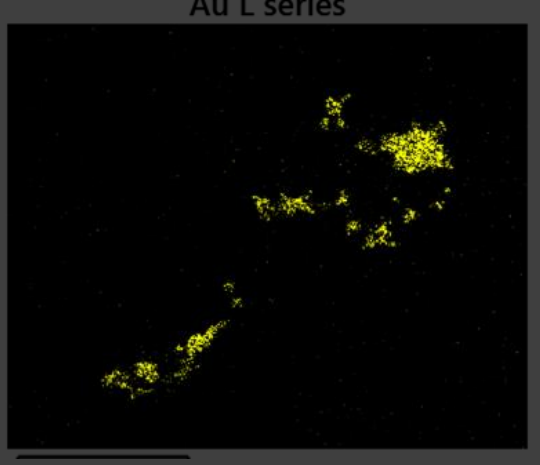
Muuta kaevandamisõiguse tasude süsteemi järgnevalt:

Ühtlustada samaväärsete maavarade tasumäärad

Vaadata üle ja teha ettepanekud ressursitasude jaotumisele KOV-i ja riigi vahel

Tulevikumaavarad, uuringud ja võimalik edasine kasutamine

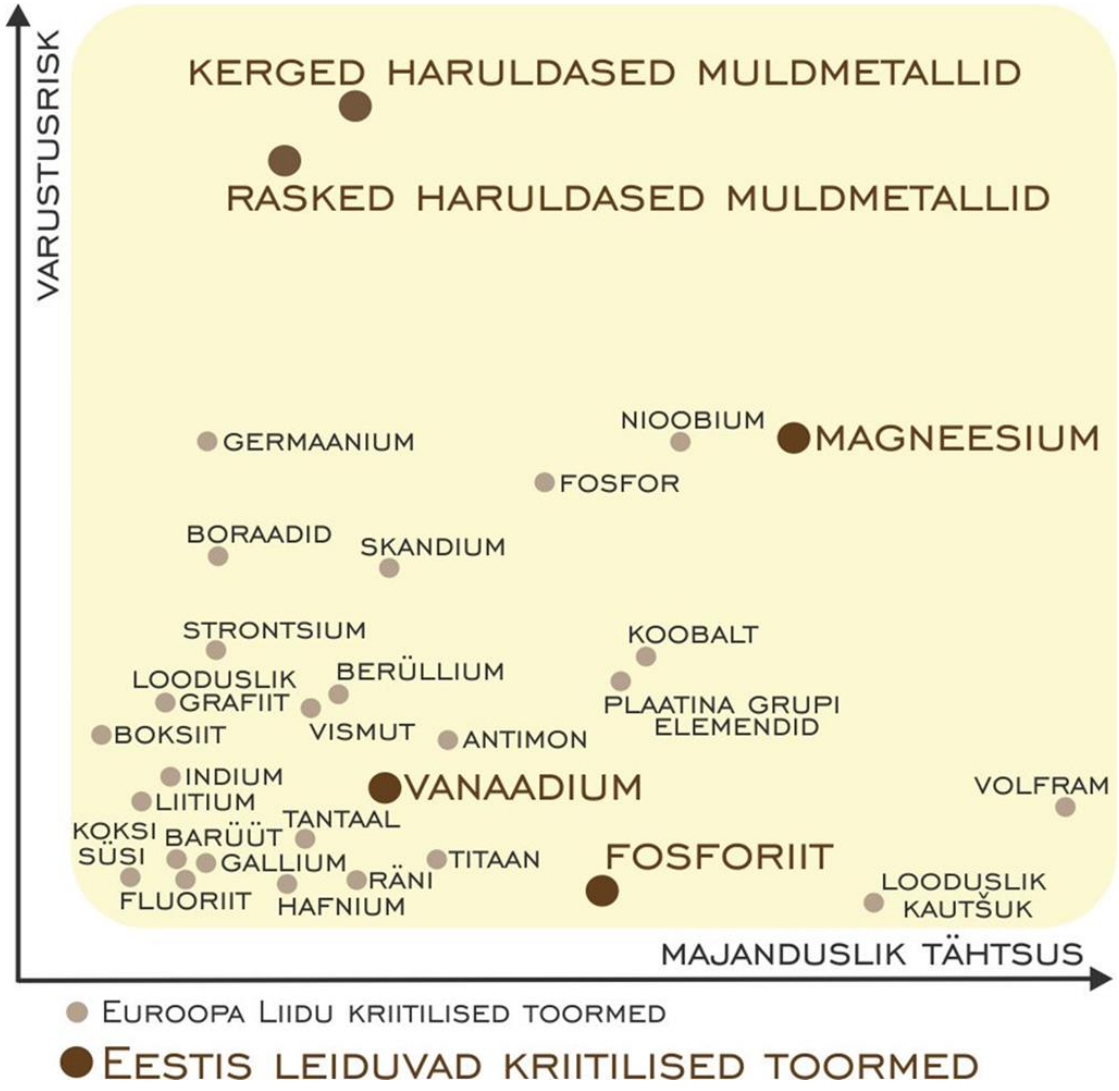

Kriitilised maavarad (sh fosforiit), nende uuringud ja võimalik kasutamine rohemajanduses

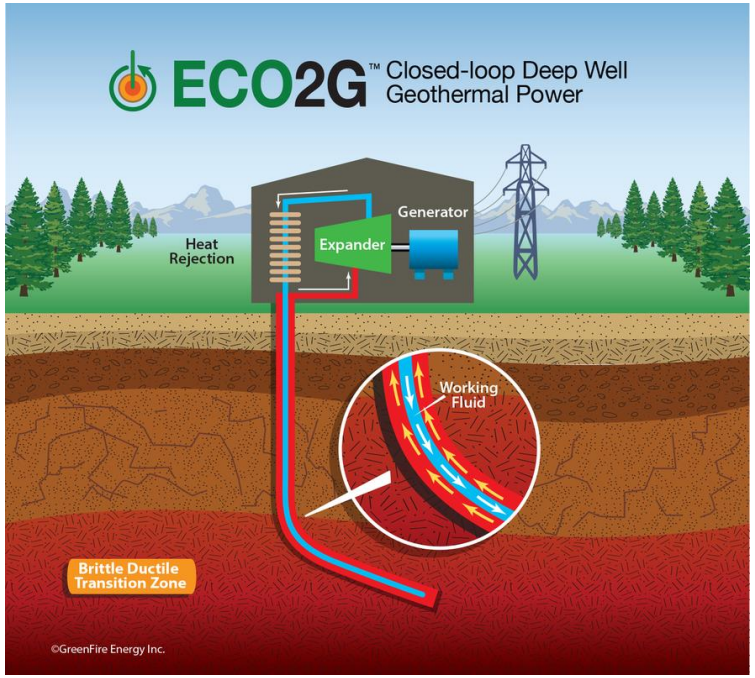
- Riigi jõukuse kasv, näiteks rahvusliku rikkuse fondi loomine
- Regionaalse tööhõive tagamine Virumaal suuremahulise tootmistegevusega, mis pakub alternatiivi põlevkivitööstusele
- Kaasnevate ressursside (vanaadium ja haruldased muldmetallid) väärindamise majanduslikult tasuva tehnoloogia väljatöötamine võimaldab toetada nn rohepöörde initsiatiivi
- Rakendusuuringute väärtusloome kasv Eesti teaduspotentsiaali kaasamisega

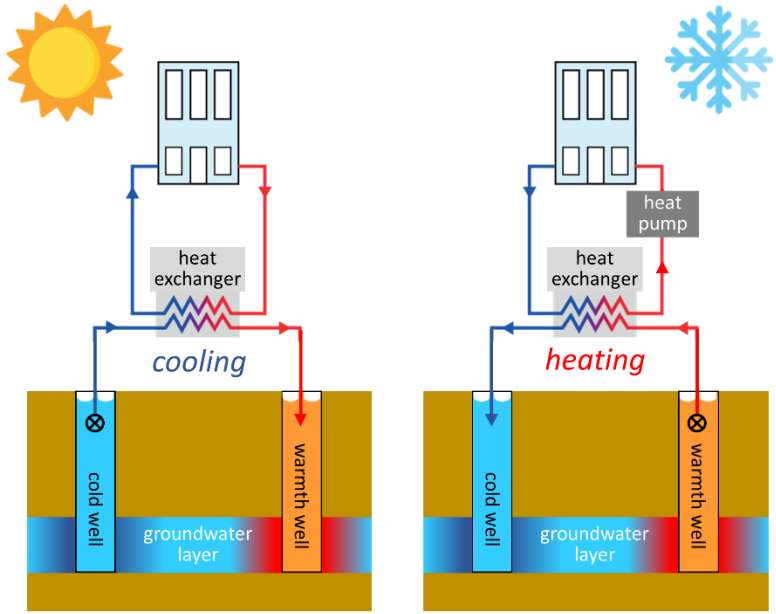

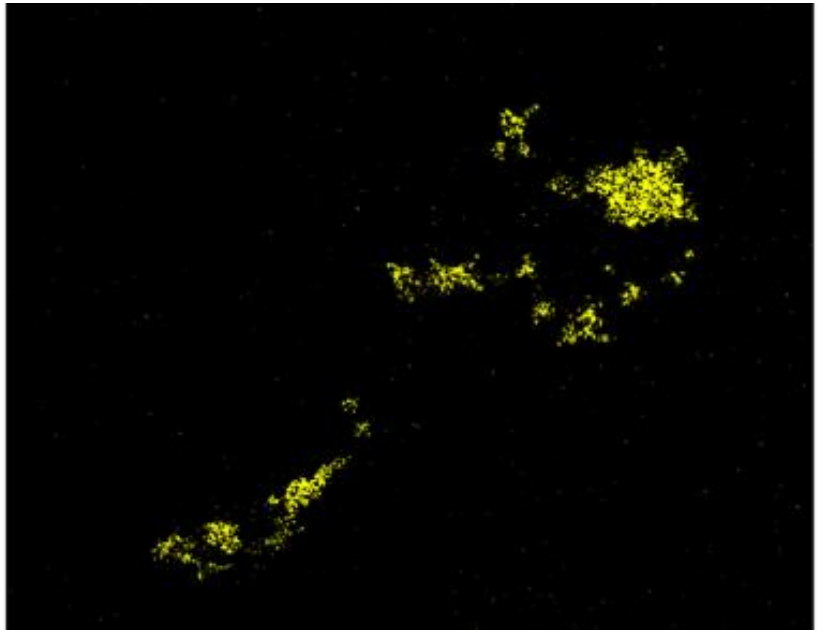
Tartu Ülikool

IV Muud

- Geotermaalenergia pilootprojektid
- Süvapuuraugud, maagistumise uuringud (Eesti esimene Ag-Au leid!)

Mida veel meelde jätta

Rohepöördega kasvab haruldaste muldmetallide vajadus maailmas

Eesti fosforiit kui väetisetoore sisaldab ka haruldasi muldmetalle, parimate tehnoloogiate leidmisega nende eraldamiseks praegu tegeletakse

Paralleelselt kaardistame Eesti jaoks sobivamaid kontsessioonimudeleid rahvusliku rikkuse kasutuselevõtuks

Eelduste olemasolul on võimalik luua uus tööstuskompleks, mis rahuldaks tuleviku vajadusi

PROBLEEMID

- Vastasseis maavarade kaevandamise vajaduse ja kaevandamisvastase hoiaku vahel
- Kaevandamise tõrjumiseks on hakatud kasutama kohaliku tähtsusega maastikukaitsealasid, millel ei ole sageli vajalikku looduskaitse põhjendust
- Riiklikult oluliseks tunnistatud maavara kaevandamise üle otsustab praktiliselt kohalik omavalitsus
- „Tabu“või huvipuudus maavarade (ja tulevikumaavarade) suhtes, mida täna ei kasutata, kuid millel on märkimisväärne majanduslik potentsiaal: fosforiit, graptolliitargilliit, metallitoore jne

Mida toob lähitulevik?

- MaaPS: KeM koordineerib uue MaaPS VTK koostamist, võimalik kontsessioonimehhanism
- KEVAD vs Elukeskkonna arengukava
- Maapõuesoojuse rakendamise uuringud
- Hea Tava kokkulepe ja vastutustundliku kaevandaja auhinna statuut
- EL „Kriitiliste toormete määruse“ eelnõu

Kontsessioon

- Kontsessioon on uuringu või/ja kaevandamisloa võõrandamine enampakkumise teel riigi poolt määratud tingimustel
- Eesmärk on tagada riigile juhtroll ressursikasutuse tingimuste määramisel ning teenida ressursikasutusest ühiskonnale maksimaalset hüve
- Maavarade kontsessioon võimaldab riigil valida partneriks arendaja, kelle esitatud pakkumises on arvestatud ka pikaajaliste sotsiaalmajanduslike, keskkonnakaitse ja julgeolekualaste aspektidega

Riigi eesmärk maavara kontsessioonil

- Leida oma maavarade majandamiseks parim võimalik tehnoloogia ja arendaja
- Saavutada võimalikult suur majanduslik kogutulu võimalikult väikeste keskkonnamõjudega
- Tagada mõjutatud elanike kaasamine protsessi (sh tagada kohalikule kogukonnale maksimaalne kasu maavara kasutusele võtmisest) leevendamaks ühiskonna vastupanu maavarade uuringutele ja kaevandamisele

Kuidas edasi?

- Luua ja kinnistada Eesti ühiskonnas arusaam, et maavarade tark kasutamine võimaldab minimaalsete keskkonnamõjudega ühiskonda arendada ja jõukamaks muuta. **Me ei saa kuidagi ilma maavaradeta ja need on seal, kus nad parasjagu on!**

MAJANDUS- JA KOMMUNIKATSIOONI-MINISTEERIUM

Aitäh!

Margus Raha
margus.raha@mkm.ee